

บทความวิจัยต้นฉบับ :
แนวทางการส่งเสริมศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพใน
ชนบทภาคเหนือ
Capabilities Development of Local Media for Health
Communication in North Rural

หนึ่งหทัย ขอผลกลาง

Neunghathai Khopolklang

สำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Institute of Social Technology, Suranaree University of Technology

เบอร์โทรศัพท์ 09-4361-5149; Email : neunghat@sut.ac.th

วันที่รับ 9 ส.ค. 2564; วันที่แก้ไข 20 ส.ค. 2564; วันที่ตอบรับ 24 ธ.ค. 2564

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ศักยภาพ บทบาท ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรค ความพึงพอใจและความคาดหวังพร้อมทั้งแสวงหา แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อ การสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือให้เกิด ประโยชน์สูงสุด เครื่องมือในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่ (1) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างสำหรับผู้บริหารสื่อท้องถิ่น และแบบสัมภาษณ์กึ่ง โครงสร้างกับประชาชน (2) แบบสอบถาม ประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่น (3) แบบวิเคราะห์ เนื้อหาสื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว กลุ่มตัวอย่าง แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สื่อท้องถิ่น จำนวน 10 สื่อ (2) นักสื่อสารสุขภาพ จำนวน 20 คน และ(3) ประชาชนทั่วไป จำนวน 400 คน โดยการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงปริมาณวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ส่วนข้อมูล เชิงคุณภาพวิเคราะห์ข้อมูลโดยการจำแนกและ จัดกลุ่มข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่า (1) สื่อท้องถิ่นมี ศักยภาพในด้าน ผู้บริหารดำเนินการจัดผังรายการ และสัดส่วนของรายการ หน่วยงานราชการ สนับสนุนข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพ สื่อท้องถิ่นเข้าถึง ง่าย ใกล้ชิดประชาชน (2) บทบาทของสื่อท้องถิ่น คือ การแจ้งข้อมูลข่าวสาร และประชาสัมพันธ์ กิจกรรมหรือข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยแก่ ประชาชนในท้องถิ่น (3) ปัจจัยที่เป็นปัญหาและ อุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพได้แก่ ขาดอิสระ ในการดำเนินงานเพราะอยู่ในกำกับของภาครัฐ ขาดงบประมาณ (4) ประชาชนมีความพึงพอใจ ต่อสื่อท้องถิ่นโดยภาพรวมอยู่ที่ระดับเฉย ๆ ส่วนความคาดหวังประชาชนคาดหวังโดยภาพ รวมอยู่ที่ระดับมาก (5) แนวทางที่พึงประสงค์ มีดังนี้ (5.1) ด้านการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ ควรมีการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในเชิงรุก

อย่างต่อเนื่อง และการควรมีการประเมินความพึงพอใจจากประชาชน (5.2) ด้านเนื้อหาสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ ควรให้ความรู้เรื่องการรับประทานอาหารที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ และความรู้เรื่องครอบครัว (5.3) ด้านบทบาทที่พึงประสงค์ ได้แก่ บทบาทในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย บทบาทในการณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคภัยไข้เจ็บ ส่วนข้อเสนอแนะ ควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายสุขภาพภายในชุมชน

คำสำคัญ : ศักยภาพของสื่อท้องถิ่น; การสื่อสารสุขภาพ

Abstract

This research aims to study the potential, roles, factors, problems, obstacles, satisfaction and expectation as well as seeking desirable way to use local media for health communication in North Rural for maximize benefit. Tools for collecting research data include (1) Semi-structured interview form for local media executives and semi-structured interview form for the sample population. (2) A questionnaire of the sample population who accessed local media (3) Content analysis form for local media including local newspapers mainstream radio station community radio station local cable TV and broadcast tower. The sample group was divided into 3 groups, consisting of (1) 10 local media. (2) 20 health communicators and (3) the general public, amounting to 400 people. Using quantitative data analysis, descriptive statistics were analyzed. by

frequency, percentage, mean, standard deviation and correlation analysis. Qualitative data analysis by classification, identify and grouping data.

The research findings were (1) Local media have the potential to executives for the program planning and managing and the proportion of program. The potential for cooperation from government agencies is that government agencies support health information. Local media are easily accessible to the public (2) The role of local media is to inform the news, education and public relations activities or health information to the local people. (3) Factors that cause problems and obstacles in health communication are lacking of freedom of operation because they are under the supervision of the government, Lack of budget makes operation inefficient. (4) People's overall satisfaction with local media was at a normal level. As for the public expectation, the overall expectation is at a high level. (5) The preferred approaches are as follows: (5.1) Desirable health communication should be ongoing proactive health education and there should be a satisfaction assessment from the people. (5.2) In terms of desirable health content, there should be knowledge about food that causes various diseases. Knowledge of health care in various issues and family knowledge (5.3) Desirable roles include the role of health education, the role of the campaign for immunization against diseases and the role in campaigning and coordinating to raise awareness about health care for themselves and local communities.

Key word: Development of Local Media, Health Communication

บทนำ

“การสื่อสารสุขภาพ” มีพื้นฐานมาจากศาสตร์สำคัญ 2 แขนง คือ การสื่อสารและสุขภาพ ดังนั้น เมื่อมีการกล่าวถึงการปฏิรูประบบสุขภาพ สิ่งที่ต้องให้ความสนใจศึกษาควบคู่ไปด้วย คือ การปฏิรูปการสื่อสาร รวมทั้งการศึกษาให้เข้าใจถึงกระบวนการทัศนของการสื่อสาร เนื่องจากการสื่อสารนับเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพ เนื่องจากการสื่อสารทุกรูปแบบควรนำมาใช้เพื่อสุขภาพให้มากที่สุด ดังนั้น จึงควรมีการพัฒนากระบวนการสื่อสารเพื่อสังคมหรือสื่อเพื่อสุขภาพให้ครบถ้วน ตั้งแต่ด้านนโยบาย บุคลากร เทคนิค การสื่อสาร งบประมาณ การวิจัยและการประเมินผล^[1] เพื่อทำความเข้าใจต่อทิศทางการสื่อสารสุขภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทยและเพื่อให้ระบบการสื่อสารเป็นไปเพื่อสังคมและสุขภาพให้มากที่สุด

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการสื่อสารสุขภาพ^[2] มักประกอบด้วยกิจกรรมสำคัญดังต่อไปนี้ (1) การให้ความรู้เรื่องสุขภาพ (health education) หมายถึง กิจกรรมการส่งเสริมให้ประชาชนมีสุขภาพที่ดี โดยอาศัยวิธีแจ้งให้ทราบ การให้การศึกษาแก่บุคคลผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ (2) การตลาดเพื่อสังคม (social marketing) หมายถึง กิจกรรมการสร้างเสริมสุขภาพ หรือการเปลี่ยนพฤติกรรมทางสุขภาพไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์โดยใช้หลักการตลาดผนวกกับสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ (3) การเรียกร้องสิทธิ (advocacy) หมายถึง กิจกรรมการใช้สื่อมวลชนใน

การเรียกร้องสิทธิที่พึงมีพึงได้ การส่งเสริมนโยบาย กฎระเบียบและโครงการเพื่อการส่งเสริมสุขภาพในระดับต่าง ๆ (4) การสื่อสารความเสี่ยง (risk communication) หมายถึง กิจกรรมเกี่ยวกับการสื่อสารสุขภาพสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม (เช่น ผู้ติดยาเสพติด) เพื่อการจัดการกับความเสี่ยงนั้น (5) การสื่อสารกับผู้ป่วย (patient communication) หมายถึง การให้ข้อมูลเกี่ยวกับสถานะด้านสุขภาพเพื่อการบำบัดรักษา การให้ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบและวิธีการต่าง ๆ ระหว่างแพทย์กับคนไข้ รวมถึงการสื่อสารระหว่างผู้ป่วยด้วยกันเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ระหว่างกัน และกันอย่างมีประสิทธิภาพ (6) การให้ข้อมูลด้านสุขภาพ (consumer health communication) หมายถึง การให้ข้อมูลเพื่อให้บุคคลเข้าใจสุขภาพตนเอง และสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพของตนเองหรือของครอบครัวได้ รวมถึง การนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพลักษณะต่าง ๆ เช่น การประกันสุขภาพการป้องกันและดูแลสุขภาพของตนเอง (7) การใช้สื่อใหม่ (new media) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการสื่อสารสุขภาพ เช่น อินเทอร์เน็ต ซึ่งสามารถนำมาใช้เสริมกับการสื่อสารประเภทอื่น ๆ ได้ ซึ่ง การนำสื่อใหม่เข้ามาใช้ในการสื่อสารสุขภาพ ยังส่งผลต่อวิธีการสื่อสารสุขภาพแบบใหม่ที่ทำให้ข้อมูลข่าวสารกระจายได้อย่างกว้างขวางรวดเร็วมากขึ้น เช่น การแพทย์ทางไกล (telehealth) หมายถึง การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศขยายการให้บริการด้านสุขภาพโดยใช้สื่อสมัยใหม่เข้ามาในรูปแบบของเว็บไซต์ และซีดีรอม เป็นต้น

จากการจำแนกการสื่อสารสุขภาพ ออกเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ดังกล่าว สิ่งที่ต้อง

ให้ความสนใจศึกษาและตั้งคำถาม คือ เมื่อพิจารณาการสื่อสารสุขภาพในสังคมไทยโดยเฉพาะในสังคมชนบท ซึ่งเป็นสังคมที่ประกอบด้วยประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ พบว่าสื่อท้องถิ่นที่เป็นช่องทางการสื่อสารที่ใกล้ชิดประชาชนมากที่สุด มีบทบาทในการให้ข้อมูลข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัยประกอบด้วยกิจกรรมการสื่อสารครบถ้วนหรือไม่ และมีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความสำเร็จและล้มเหลวต่อการให้ความรู้ข้อมูลอันเกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าว สื่อท้องถิ่นที่เป็นเครื่องมือในการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพไปสู่ประชาชนสื่อท้องถิ่นที่สำคัญและเข้าถึงประชาชนในพื้นที่ได้ง่าย ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักและหอกระจายข่าว การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพของสื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภท เนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับโรค ยา และอาหาร โดยนำเสนอเพื่อเป็นการให้ข้อมูลแก่ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบถึงสถานการณ์ และวิธีการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ อย่างไรก็ตาม ยังปรากฏงานวิจัยชี้ให้เห็นว่าปริมาณการนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพมีน้อยเมื่อเทียบกับเนื้อหาด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ขณะเดียวกันเนื้อหาสุขภาพที่ปรากฏบนสื่อท้องถิ่นมักเป็น การโฆษณาเพื่อเชิญชวนให้ประชาชนในท้องถิ่นซื้อสินค้าและบริการ^[3]

เมื่อพิจารณาถึงระดับการสื่อสารสุขภาพที่เกิดขึ้นในสังคมไทย พบว่า ไม่ว่าในอดีตหรือปัจจุบัน การสื่อสารเรื่องสุขภาพยังคงเป็นการสื่อสารในระดับสาธารณะ คือ การสื่อสารจากหน่วยงานภาครัฐไปสู่ประชาชน และระดับการสื่อสารมวลชน คือ การสื่อสารจากสื่อไปยัง

สาธารณชน และการสื่อสารทั้ง 2 ระดับดังกล่าวเป็นการสื่อสารทางเดียว (one-way communication) คือจากผู้ส่งสารซึ่งมีลักษณะเป็นองค์กรไปยังประชาชนจำนวนมากที่มีบทบาทเป็นเพียงผู้รับสาร จึงทำให้ประชาชนจำนวนมากโดยเฉพาะประชาชนในชนบทยังไม่ได้รับประโยชน์อย่างเต็มที่จากสื่อที่ทำหน้าที่ในการส่งสารด้านสุขภาพอนามัยไปยังประชาชน

ภาคเหนือ เป็นภูมิภาคที่มีประชาชนอาศัยอยู่เป็นอันดับที่ 3 ของประเทศ โดยมีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 11,758,421 ล้านคน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2558) คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้กำหนดให้ภาคเหนือมีทั้งหมด 17 จังหวัด จากข้อมูลของสำนักกระบวนวิชา กรมควบคุมโรค ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม – 30 เมษายน 2560 มีรายงานผู้ป่วยโรคไข้หัด 89 ราย เสียชีวิต 6 ราย กลุ่มอายุที่ป่วยมากที่สุดคืออายุ 65 ปีขึ้นไป รองลงมาคือ 45 – 54 ปี และ 55 – 64 ปี ภาคเหนือมีอัตราป่วยสูงสุดจังหวัดที่มีอัตราป่วยสูงสุด 5 อันดับแรกในภาคเหนือ ได้แก่ อุดรดิตถ์ น่าน นครสวรรค์ เพชรบูรณ์ และพิจิตร นอกจากนั้น จากข้อมูลสถานการณ์ผู้สูงอายุในเครือข่ายร่วมสร้างชุมชนท้องถิ่นน่าอยู่ 2,618 แห่ง มีประชากรจำนวน 8,181,181 คน พบว่าในปี 2560 มีผู้สูงอายุ 18.5% ซึ่งสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ โดยภาคเหนือมีประชากรสูงวัยมากที่สุด 22% ภาคกลาง 20% ภาคเหนือ 17% และภาคใต้ 16% โดยเฉลี่ยพบว่า 20% มีปัญหาเรื่องความดันโลหิตสูงและมีปัญหาสุขภาพด้านอื่นแทรกซ้อนที่ต้องไปหาหมอเป็นประจำ^[4]

จากข้อมูลด้านสุขภาพของภาคเหนือในปี พ.ศ. 2560 ข้างต้น ชี้ให้เห็นว่า ประชาชนในภาค

เหนือกำลังประสบปัญหาด้านสุขภาพเป็นลำดับ
ต้น ๆ ของประเทศ ประชาชนป่วยด้วยโรคภัยไข้
เจ็บต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น
ทุกปี อย่างไรก็ตาม หลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ และ
เครือข่ายภาคประชาชน รวมทั้งสื่อท้องถิ่นต้อง
ตระหนักถึงสถานการณ์ดังกล่าว และพยายาม
แสวงหาแนวทางการให้ข้อมูลข่าวสารด้านสุขภาพ
ไปสู่ประชาชน

จากการสำรวจงานวิจัยของนักวิชาการ
ด้านสื่อท้องถิ่นตลอดระยะเวลา 8 ปีที่ผ่านมา (2554
– 2561) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการศึกษาวิจัยสื่อท้องถิ่น
ในภาคเหนือเป็นศึกษาแบบแยกประเภทของสื่อ
โดยในด้านการบริหารงานของสื่อท้องถิ่น พบว่า
(1) สื่อท้องถิ่นมีบทบาทในการส่งเสริมสุขภาพ
ยังมีน้อยเมื่อเทียบกับสื่อประเภทอื่น ๆ
สื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทต่างฝ่ายต่างนำเสนอ
ข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพตามมุมมองของตน (2)
หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทในการในการควบคุม
สื่อท้องถิ่นน้อยส่งผลให้การบริหารจัดการยังไม่
เป็นระบบ (3) ผู้นำชุมชนหรือผู้บริหารสื่อเป็น
ตัวแปรสำคัญในการดำเนินงานของสื่อท้องถิ่นให้
มีความยั่งยืน นอกจากนี้ จากงานวิจัยยังพบปัจจัย
ที่เป็นอุปสรรคต่อการสื่อสารสุขภาพ 2 ปัจจัย คือ
(1) ปัจจัยด้านนักจัดรายการหรือผู้ดำเนินรายการ
เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญ เพราะเป็นสื่อกลาง
ในการสร้างความเข้าใจด้านสุขภาพ แต่กลับพบว่า
นักจัดรายการเองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยว
กับการดำเนินรายการที่ถูกต้อง ขาดประสบการณ์
ส่งผลให้เนื้อหาของรายการถูกลดความน่าสนใจ
ลงไป และ (2) ปัจจัยด้านงบประมาณ ขาดงบ
ประมาณสนับสนุนในการดำเนินงาน ส่งผล
ให้การดำเนินงานยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร

จากสถานการณ์ของการสื่อสารสุขภาพ
และคุณสมบัติเฉพาะของสื่อท้องถิ่น ใน
การสื่อสารดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจ
ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมศักยภาพ
ของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบท
ภาคเหนือ เพื่อศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันเกี่ยว
กับการสื่อสารสุขภาพในชนบท ความต้องการ
และความคาดหวังของประชาชนผู้รับสารที่มีต่อ
การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพอนามัยจากสื่อ
โดยเฉพาะสื่อท้องถิ่น รวมทั้งแสวงหาแนวทาง
ที่พึงประสงค์ในการพัฒนาศักยภาพของสื่อท้องถิ่น
ในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนใน
ชนบท โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการศึกษา คือ
ภาคเหนือ ซึ่งเป็นภาคที่มีประชากรมากเป็นอันดับ
3 ของประเทศ และประสบปัญหาด้านสุขภาพ
อนามัยมากกว่าภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อนำผลการวิจัยที่
ได้ กำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์จากสื่อท้องถิ่น
อย่างเป็นรูปธรรมในการสื่อสารสุขภาพไปสู่
ประชาชน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อ
การสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือ
2. เพื่อศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่นใน
ชนบทภาคเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสาร
สุขภาพไปยังประชาชน
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและ
อุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือ
4. เพื่อศึกษาความต้องการ และความ
คาดหวังของประชาชนในชนบทภาคเหนือ
ที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสาร
สุขภาพ

5. เพื่อแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

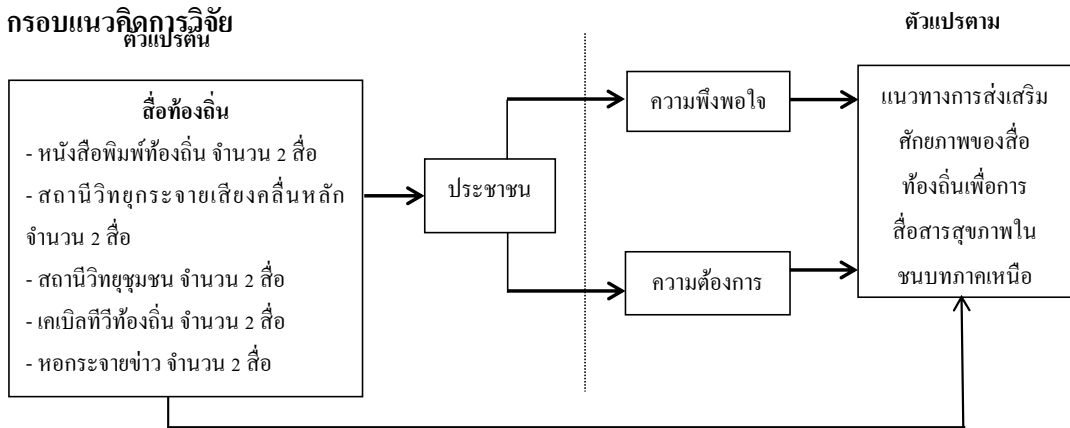
ขอบเขตของการวิจัย

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ ประชากรแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ สื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ และประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคเหนือ โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น (non – probability sampling) ด้วยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ได้แก่ (1) สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว จำนวน 10 สื่อ (2) สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออกอากาศ หอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าวและบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน และ (3) ประชาชนที่เปิดรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก มีอายุระหว่าง 18 – 50 ปี จำนวน 400 คน

2. ขอบเขตด้านพื้นที่ศึกษา มุ่งศึกษาบทบาทหน้าที่ ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคเหนือ ในการให้ความรู้ ให้ข้อมูลข่าวสาร เป็นเวทีแสดงความคิดเห็น รวมทั้งมีบทบาทในการรณรงค์ในประเด็นสุขภาพอนามัย อันได้แก่ ด้านโรคภัยไข้เจ็บ ด้านสุขอนามัยทั่วไป ด้านโภชนาการ ด้านการออกกำลังกาย และด้านยาเสพติด โดยศึกษาหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น เคเบิลทีวีท้องถิ่น สถานีวิทยุชุมชน สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก และหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย รวมทั้งศึกษาความต้องการของประชาชนในชนบทภาคเหนือที่มีต่อการทำหน้าที่ของสื่อท้องถิ่นในการสื่อสารสุขภาพ จากนั้นจึงนำข้อมูลที่ได้มาถอดบทเรียน และสังเคราะห์แนวทางที่พึงประสงค์ร่วมกับนักสื่อสารสุขภาพในท้องถิ่นในการพัฒนาศักยภาพด้านการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นในภาคเหนือ โดยกำหนดพื้นที่เก็บข้อมูล 2 จังหวัดขนาดใหญ่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นจังหวัดใหญ่ทางภาคเหนือตอนบน และจังหวัดพิษณุโลก ซึ่งอยู่ในภาคเหนือตอนล่าง

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ดำเนินการวิจัยเป็นระยะเวลา 1 ปี 6 เดือน เริ่มตั้งแต่เดือนเมษายน 2560 ถึง เดือนกันยายน 2561

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยเรื่องนี้ ได้แก่ สื่อท้องถิ่น สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ และประชาชนที่เป็กรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคเหนือ เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่มีประชากรมากเป็นอันดับ 3 ของประเทศ

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ผู้วิจัยใช้การสุ่มแบบไม่อาศัยความน่าจะเป็น ด้วยการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงดังนี้ (1) สื่อท้องถิ่น ได้แก่ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สถานีวิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หอกระจายข่าว โดยกำหนดให้สื่อท้องถิ่นทั้ง 5 ประเภทเป็นกลุ่มตัวอย่าง จังหวัดละ 1 สื่อ รวมจำนวนทั้งสิ้น 10 สื่อ (2) สื่อท้องถิ่นที่ทำหน้าที่เป็นนักสื่อสารสุขภาพ ได้แก่ นักจัดรายการวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก นักจัดรายการวิทยุชุมชน ผู้รับผิดชอบการออก

อากาศหอกระจายข่าวหรือเสียงตามสาย ผู้สื่อข่าว และบรรณาธิการหนังสือพิมพ์ท้องถิ่น จำนวน 20 คน (3) ประชาชนที่เป็กรับสื่อท้องถิ่นและอาศัยอยู่ในภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก มีอายุระหว่าง 18 – 50 ปี จำนวน 400 คน (เฉลี่ยจังหวัดละ 200 คน) กลุ่มที่ 2 ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก จำนวนทั้งสิ้น 80 คน แบ่งเป็นจังหวัดละ 40 คน ซึ่งในแต่ละจังหวัดจะประกอบด้วย 5 อำเภอ อำเภอละ 8 คน เนื่องจากทั้ง 2 จังหวัดมีจำนวนประชากรจำนวนมาก ทั้งในภาคเหนือตอนบน และภาคเหนือตอนล่าง ทั้งนี้ ดำเนินการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงจากประชากรในอำเภอที่มีจำนวนประชากรที่มีจำนวนมาก 5 อันดับแรก

2. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยดังกล่าวกำหนดเครื่องมือที่ใช้ใน

การวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบวิเคราะห์เนื้อหา และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างมีจำนวน 2 ฉบับ) โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดำเนินการดังนี้ (1) แบบสอบถาม ทำการทดสอบความเที่ยงตรง (validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสถิติและการประเมินหลักสูตรเพื่อตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป และการทดสอบความเชื่อมั่น (reliability) ได้อาศัยวิธีการทดสอบก่อน (pre – test) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน 1 ครั้ง พบว่า แบบสอบถามในแต่ละประเด็นมีค่าความเชื่อมั่น อยู่ระหว่าง 0.7225 – 0.7721 จึงถือได้ว่า ค่าถามในแต่ละประเด็นมีความน่าเชื่อถือสูง หากพิจารณาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่น 0.7588 แสดงว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีความเชื่อมั่นสูงด้วยเช่นกัน (2) แบบวิเคราะห์เนื้อหา ผู้วิจัยได้นำแบบวิเคราะห์เนื้อหาให้ผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชนเพื่อพิจารณาให้คำแนะนำเกี่ยวกับความครอบคลุมของประเด็นวิเคราะห์ ความชัดเจนของประเด็นและภาษาที่ใช้ และความเหมาะสมของแนวทางในการวิเคราะห์ (3) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างประชาชนเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพ เพื่อให้คำแนะนำในการปรับแก้ไข และตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย และ (4) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยนำ

แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่นเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อมวลชน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ตลอดจนภาษาที่ใช้ แล้วจึงนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยเรื่องนี้ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือคือ แบบสอบถาม จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทำการวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยข้อมูลเชิงปริมาณได้วิเคราะห์สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ความถี่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (correlation analysis) สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพนั้นใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยผู้เชี่ยวชาญทางด้านการสื่อสาร เมื่อนำข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างประชาชนในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่น แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างสื่อท้องถิ่น และแบบวิเคราะห์เนื้อหาสื่อท้องถิ่นมาสังเคราะห์และบูรณาการเข้าด้วยกัน และนำเสนอเชิงพรรณนาความ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยขอเสนอการสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. การศึกษาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคเหนือ

จากการวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยด้านการสื่อสารสุขภาพสามารถสรุปปัจจัยที่ใช้พิจารณาศักยภาพของสื่อท้องถิ่นได้ 6 ปัจจัย ได้แก่

ผู้บริหารหรือผู้นำ สื่อท้องถิ่น เทคโนโลยี งบประมาณ การบริหารจัดการและเนื้อหาสุขภาพ โดยจะขอเสนอผลการวิจัยเฉพาะปัจจัยที่เป็น ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นประเภทนั้น ๆ ดังนี้

สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก ผลการวิจัย พบว่า วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักมี ศักยภาพในด้าน ต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) การจัดผัง รายการ และสัดส่วนของรายการ ขึ้นอยู่กับนโยบาย ของรัฐ (2) การสำรวจความคิดเห็นของประชาชน ในพื้นที่ เช่น แบบสอบถาม และทางโทรศัพท์ที่ เสนอแนะมาทางรายการ ส่งผลต่อการปรับเนื้อหา และปรับรูปแบบรายการให้เป็นไปตามความนิยม ของผู้ฟัง (3) งบประมาณ มีการบริหารงานเป็น ขั้นตอนเป็นระบบระเบียบชัดเจน มีการกำหนด รายการธุรกิจเข้าเวลาในผังรายการ

สถานีวิทยุชุมชน ผลการวิจัย พบว่า สถานีวิทยุชุมชนมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) กฎระเบียบจากคณะกรรมการกิจการกระจาย เสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคม แห่งชาติ (กสทช.) ต้องดำเนินเนื้อหาและมีสัดส่วน รายการเป็นไปตามข้อกำหนดและกฎระเบียบที่ กสทช. กำหนดไว้และต้องดำเนินการตามหลัก การของวิทยุชุมชนด้วย (2) งบประมาณ ห้ามสถานี วิทยุชุมชนหารายได้จากโฆษณาจากสินค้า หรือบริการ แต่อาจหารายได้จาก การสนับสนุน จากหน่วยงานหรือกลุ่มชุมชนได้ (3) เทคโนโลยี ส่งกระจายเสียงเป็นไปตามข้อกำหนดของ กสทช. เรื่องการส่งสัญญาณวิทยุชุมชน คือ กำลัง ส่งสัญญาณ 500 เฮาต์ส่งสัญญาณสูงไม่เกิน 60 เมตร เกล็ดที่ทีวีท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า

เคเบิลทีวีท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้ (1) ประชาชนในท้องถิ่นภาคเหนือใส่ใจ

เรื่องสุขภาพมากขึ้น โดยมักหาเวลาว่างออกกำลังกาย ให้ความสนใจเรื่องโภชนาการ และอาหาร เสริมมากขึ้น (2) การวางแผนรายการจึงเป็นไปตาม นโยบายของ ผู้บริหารเป็นสำคัญ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ผลการวิจัย พบว่า หนังสือพิมพ์ท้องถิ่นมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ (1) การปรับเปลี่ยนเนื้อหา จึงขึ้นอยู่กับ นโยบายหรือปรัชญาที่ผู้บริหารหรือเจ้าของ หนังสือพิมพ์กำหนดไว้เป็นสำคัญ (2) ปัจจุบัน ประชาชนในท้องถิ่นให้ความสนใจเปิดรับข่าวสาร เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเองมากขึ้น แต่มักสนใจ เปิดรับจากสื่ออื่น (3) การขาดความรู้และทักษะใน การเขียนข่าวของผู้สื่อข่าว ขณะเดียวกันผู้สื่อข่าว หนึ่งคนรับผิดชอบหลายคอลัมน์ส่งผลให้ขาด ความชำนาญเฉพาะด้าน

หอกระจายข่าว ผลการวิจัย พบว่า หอกระจายข่าวมีศักยภาพในด้านต่าง ๆ ดังนี้ (1) ผู้นำชุมชน ผู้นำชุมชนเป็นบุคคลสำคัญที่มี บทบาทในการใช้ประโยชน์จากหอกระจายข่าว และนำเสนอเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยทาง หอกระจายข่าว (2) ความร่วมมือของชุมชนยัง ขึ้นอยู่กับความร่วมมือของประชาชนในชุมชน เป็นสำคัญ

2. การศึกษาบทบาทของสื่อท้องถิ่น ในภาคเหนือในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสาร สุขภาพไปยังประชาชน

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์ถึง โครงสร้างผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานในสื่อท้องถิ่น ในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดพิษณุโลก อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น

และหอกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็น จังหวัดเชียงใหม่ 10 คน และพิษณุโลก จำนวน 10 คน พบว่า

ผลการวิจัย พบว่า **สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก** มีบทบาทในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร และการให้ความรู้ โดยเนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอทางสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ส่วนใหญ่มักนำเสนอตามสถานการณ์การเกิดของโรค ซึ่งเป็นการนำเสนอตามฤดูกาล และเป็นความต้องการของประชาชนจากการโทรศัพท์เข้ามาสอบถามในรายการ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทยให้ความสำคัญต่อการนำเสนอเนื้อหาสุขภาพอนามัยมากกว่าเนื้อหาความรู้ประเภทอื่น ๆ **สถานีวิทยุชุมชน** มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้และข้อมูลด้านสุขภาพอนามัย และบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัยแก่ประชาชนในท้องถิ่น เน้นการให้ข้อมูลเรื่องสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ฟัง คำนึงถึงวิธีการนำเสนอที่ผู้ฟังได้รับประโยชน์เป็นสำคัญ โดยนำเสนอให้เหมาะสมกับพฤติกรรมและกิจวัตรประจำวันของผู้ฟัง ส่วนรูปแบบการนำเสนอรายการด้านสุขภาพอนามัยของนักจัดรายการประจำสถานีวิทยุชุมชนนำเสนอในรูปของการคุยข่าวและตอบคำถามด้านสุขภาพอนามัย **เคเบิลทีวีท้องถิ่น** มีบทบาทในการให้ข่าวสารเรื่องสุขภาพอนามัย และการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย เนื้อหาเน้นเรื่องการดูแลสุขภาพ การปฏิบัติตนเพื่อสุขภาพอนามัย นอกจาก การนำเสนอรายการเรื่องสุขภาพอนามัยโดยตรงแล้ว ยังมีการแทรกความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเข้ามาในรายการเนื้อหาประเภทอื่น โดยเชิญบุคคลที่มีชื่อเสียงมาพูดคุยหรือนำเสนอ

เรื่องการดูแลสุขภาพของตนเอง **หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น** มีบทบาทในการให้ข่าวสารด้านสุขภาพอนามัย และให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่นำเสนอเนื้อหาที่ประชาชนในภาคเหนือสนใจโดยผู้สื่อข่าวประจำหนังสือพิมพ์ ทั้งนี้หนังสือพิมพ์ฉบับหนึ่ง ๆ อาจมีข่าวที่เกี่ยวกับสุขภาพประมาณ 2 – 3 ข่าว โดยนำเสนอให้เป็นเรื่องทั่วไปที่สามารถเข้าใจได้ง่าย **หอกระจายข่าว** มีบทบาทในการแจ้งข่าวสารและประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพอนามัย เช่น ประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหน่วยงานด้านสาธารณสุข และแจ้งข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ด้านสุขภาพอนามัยที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น บทบาทด้านการให้ความรู้ หรือการระดมความร่วมมือจากประชาชน

3. การศึกษาปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในภาคเหนือ

ผลการวิจัย จากการสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างจากผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสื่อท้องถิ่นในจังหวัดเชียงใหม่และจังหวัดพิษณุโลก อันประกอบด้วย หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน (หรือสถานีวิทยุชุมชน) สถานีเคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว จำนวน 20 คน แบ่งเป็นจังหวัดเชียงใหม่ 10 คน และจังหวัดพิษณุโลก จำนวน 10 คน พบว่า

ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพของวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) กรมประชาสัมพันธ์ได้กำหนดสัดส่วนของเนื้อหาต่างๆ ไว้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ขาดความเป็นอิสระในการดำเนินการจัดผังรายการ (2) การขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้การสำรวจความต้องการของผู้ฟังทำได้อย่างไม่เป็นทางการ

(3) ประชาชนสามารถเข้าถึงสื่อได้มากขึ้น และสื่อมีความหลากหลาย สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่มมากขึ้น เช่น เฟซบุ๊ก เป็นต้น

วิทยุชุมชน สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ตามข้อกำหนดของ กสทช. ที่ห้ามสถานีวิทยุชุมชนหารายได้จากการหาโฆษณาจากสินค้าหรือบริการ นักจัดรายการวิทยุจึงต้องดำเนินรายการด้วยความสมัครใจ (2) เทคโนโลยีส่งกระจายเสียง ยังไม่ทันสมัย ส่งผลให้การส่งสัญญาณไม่ครอบคลุม และถูกรบกวนจากคลื่นสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งอื่นได้ง่าย (3) นักจัดรายการวิทยุชุมชน มักเป็นคนในชุมชน จึงขาดความรู้และทักษะในการดำเนินรายการวิทยุให้มีความน่าสนใจ

หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) การนำเสนอเนื้อหาข่าวมักผูกกับผู้สนับสนุน (2) ความนิยมของผู้อ่านหนังสือพิมพ์ลดลง ส่งผลให้หนังสือพิมพ์ต้องปรับตัวเพื่อความอยู่รอด โดยการโฆษณาสินค้าและบริการเพิ่มขึ้น (3) ผู้สื่อข่าวขาดความรู้และทักษะในการเขียนข่าว ทำให้เนื้อหาที่น่าสนใจขาดความน่าสนใจ

เคเบิลทีวีท้องถิ่น สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) มักกำหนดตามความต้องการของสมาชิก โดยไม่ได้คำนึงว่ารายการต่าง ๆ มีเนื้อหาครอบคลุมทุกด้านหรือไม่ (2) การนำเสนอเรื่องสุขภาพมีน้อย แต่จะมีรายการที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพ อาทิ การออกกำลังกาย ยาสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ความงาม เป็นต้น (3) เทคโนโลยี ยังใช้เทคโนโลยีเดิมในการผลิตสื่อ

หอกระจายข่าว สามารถสรุปได้ 3 ประเด็น ได้แก่ (1) ผู้นำชุมชนยังขาดทักษะการพูดที่ดี ขาดทักษะการสื่อสาร (2) ประชาชนบางคนปฏิเสธ

การรับฟัง เพราะให้เหตุผลว่าเสียงจากหอกระจายข่าวดังรบกวนการทำงานของตน (3) เทคโนโลยียังใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมในการนำเสนอ

4. การศึกษาความพึงพอใจ และความคาดหวังของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสาระเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 20 ปี ระดับการศึกษาสูงสุด คือ มัธยมศึกษาตอนปลาย หรือหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกอบอาชีพนักศึกษาหรือนิสิต ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพผ่านสื่อท้องถิ่นประเภทเคเบิลทีวีท้องถิ่น ในระดับทุกวัน ระยะเวลา มากกว่า 2 ชั่วโมง เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักระดับนาน ๆ ครั้ง ระยะเวลา น้อยกว่า 15 นาที เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นระดับ นาน ๆ ครั้ง ระยะเวลา 15 – 30 นาที เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านวิทยุชุมชนระดับนาน ๆ ครั้ง ระยะเวลา 15 – 30 นาที เปิดรับข้อมูลข่าวสารผ่านหอกระจายข่าวนาน ๆ ครั้ง ระยะเวลา 15 – 30 นาที โดยภาพรวมแล้ว ประชาชนกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารสุขภาพที่ระดับแล้วแต่เวลาว่าง เคยเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากเคเบิลทีวีท้องถิ่น เลือกเปิดรับข้อมูลด้านสุขภาพอนามัยจากสื่อเคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะเข้าถึงง่าย เปิดรับเนื้อหาเรื่องการดูแลสุขภาพทั่วไป

ประชาชนมีความพึงพอใจต่อสื่อท้องถิ่นในแต่ละด้านเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อยู่ในระดับเฉย ๆ ทั้งนี้ ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อท้องถิ่นในการให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ดังนี้ (1) หอกระจาย ตรงกับความต้องการ ได้ยินทุกหลังคา

เรือน (2) วิทยูชุมชน มีความเหมาะสม เพราะนักจัดรายการมีทักษะในการสื่อสารที่ดี เข้าใจง่าย คุณภาพเสียงชัดเจน เนื้อหาน่าสนใจ น่าเสนอเรื่องที่อยู่ในกระแสความนิยม (3) เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะติดตั้งฟรี บ้านเปิดรับอยู่แล้ว ห้องพักติดตั้งไว้ เนื้อหาเข้าใจง่าย น่าสนใจ เปิดรับทุกวัน ส่วนความน่าสนใจของสื่อท้องถิ่นสามารถสรุปได้ 2 ประเด็น เนื่องตัวผู้ดำเนินรายการ ภาพชัดเจน เนื้อหาดี ตรงกับความต้องการ สามารถประยุกต์ใช้งานได้จริง และที่มองว่าสื่อท้องถิ่นยังไม่น่าสนใจ เพราะเน้นการโฆษณามากเกินไป นักจัดรายการยังขาดทักษะในการสื่อสาร และรูปแบบรายการไม่น่าสนใจ

ส่วนความคาดหวังต่อสื่อท้องถิ่นในแต่ละด้านเป็นไปในทิศทางเดียวกัน คือ อยู่ที่ระดับคาดหวังมาก ทั้งนี้ ความคาดหวังต่อความรู้เรื่องสุขภาพอนามัย ได้แก่ (1) สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอเรื่องสุขภาพมากกว่านี้ โดยเฉพาะเรื่องการดูแลสุขภาพและการป้องกันโรค (2) สื่อท้องถิ่นที่ควรมีบทบาทมากที่สุด คือ หอกระจายข่าว เพราะสื่อท้องถิ่นอื่น ๆ อาจจะเข้าไม่ถึงประชาชนในระดับ เข้าใจง่ายกว่าสื่ออื่น ๆ และควรพูดเป็นภาษาท้องถิ่นที่เข้าใจร่วมกัน (3) รูปแบบรายการที่พึงประสงค์ควรเป็นรายการสนทนาหรือสัมภาษณ์ผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเรื่องนั้น ๆ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการนำเสนอเนื้อหาเรื่องสุขภาพ ใช้ระยะเวลาประมาณ 30 นาที – 1 ชั่วโมง (4) สื่อท้องถิ่นทุกประเภทควรพัฒนาเนื้อหารายการทั้งในเชิงคุณภาพและปริมาณ

สื่อท้องถิ่นที่เหมาะสมต่อการนำเสนอเรื่องสุขภาพอนามัย ได้แก่ (1) หอกระจายข่าว

เป็นสื่อที่เข้าถึงประชาชน ใกล้ชิด เข้าใจง่าย ไม่ต้องเสียเวลามาก (2) วิทยูชุมชน เนื่องจากสามารถเข้าใจง่าย ใกล้ตัว (3) เคเบิลทีวีท้องถิ่น เพราะประชาชนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่ค่อยมีเวลา แต่เคเบิลทีวีท้องถิ่นเป็นสื่อที่มีทั้งภาพและเสียง สามารถอธิบายได้ชัดเจน (4) หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น ประชาชนกลุ่มตัวอย่างต้องการให้เน้นการนำเสนอเรื่องการดูแลสุขภาพเบื้องต้น แต่หนังสือพิมพ์ไม่ได้มุ่งเน้นเรื่องสุขภาพ แต่มุ่งเน้นในมิติอื่น ๆ เช่น กีฬา การเมือง เป็นต้น (5) วิทยูกระจายเสียงคลื่นหลัก นำเสนอเรื่องสุขภาพค่อนข้างน้อย มักนำเสนอการออกกำลังกาย และการจำหน่ายอาหารเสริมหรือยาลดน้ำหนัก ตามลำดับ

5. การแสวงหาแนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ของสื่อท้องถิ่นในภาคเหนือได้ 3 แนวทาง ดังนี้ แนวทางการสื่อสารสุขภาพที่พึงประสงค์ คือ การปลูกฝังความคิดแก่สื่อท้องถิ่นว่า หน้าที่ในการให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยเป็นหน้าที่หนึ่งของสื่อท้องถิ่นที่พึงปฏิบัติ การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัยในเชิงรุก การให้ข้อมูลหรือดำเนินการรณรงค์เพื่อส่งเสริมสุขภาพอนามัยในชุมชน การพัฒนาคุณภาพของสื่อท้องถิ่น การเพิ่มความสม่ำเสมอให้ความรู้เรื่องสุขภาพอนามัยอย่างต่อเนื่อง การประเมินทักษะด้านการสื่อสาร และการประเมินความพึงพอใจจากผู้รับสารหรือประชาชนที่เป็นรูปธรรม

เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ คือ ความรู้เรื่องการรับประทานอาหารที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุ

การป้องกัน และผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น ความรู้เรื่องยารักษาโรค ความรู้เท่าทันยาสมุนไพร การโฆษณาชวนเชื่อของยาสมุนไพรจากสื่อต่าง ๆ ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้จริง ความรู้เรื่องครอบครัว การดูแลสมาชิกในครอบครัว ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล และความรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่

บทบาทที่พึงประสงค์ คือ การให้ความรู้ด้านสุขภาพอนามัย การณรงค์เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันโรคภัยไข้เจ็บ การดูแลสุขภาพให้แข็งแรง และป้องกันตนเองให้ห่างไกลโรคภัย การณรงค์เพื่อสร้างความตื่นตัวเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพอนามัยของตนเองและชุมชนท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันโรคต่าง ๆ และการเป็นแกนนำด้านสุขภาพ เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชนในท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ ดังนี้ ควรมีการสร้างภาคีเครือข่ายสุขภาพภายในชุมชน นักศึกษาที่มาจัดกิจกรรมเกี่ยวกับสุขภาพน่าจะมาเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้เรื่องโรคตามฤดูกาล เช่น ไข้ ภูมิแพ้ เป็นต้น ควรให้ความรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่ วิทยุชุมชนไม่ควรมุ่งเน้นการโฆษณาขายของมากเกินไป และควรนำสื่อใหม่เข้ามาช่วยใน การนำเสนอข้อมูลเรื่องสุขภาพ เช่น เฟซบุ๊ก เป็นต้น เพื่อดึงดูดความสนใจเพิ่มมากขึ้น

การอภิปรายผล

ผู้วิจัยขอวิจารณ์ ผลการวิจัยตาม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

1. ศักยภาพของสื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในภาคเหนือ

ผลการวิจัยในประเด็นลักษณะของการสื่อสารที่เป็นเครื่องมือสำหรับการพัฒนาอย่างแท้จริง สอดคล้องกับแนวคิดของเกสินี จุฑาวิจิตร^[5] ที่ว่า สื่อท้องถิ่นต้องเปิดโอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการสื่อสาร กล่าวคือ วิทยุชุมชน และวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเปิดโอกาสให้ประชาชนทั่วไปสามารถเข้ามาจัดรายการภายในสถานีได้ เช่น ประชาชนในชุมชน สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่ และโรงพยาบาลชุมชน มาสามารถเข้ามาจัดรายการในสถานีได้ สำหรับกลุ่มผู้ฟังมีส่วนร่วมได้โดยการโทรศัพท์ เข้ามาทางรายการ เพื่อร่วมเล่นเกมขอเพลงหรือถามตอบการป้องกันโรคภัยไข้เจ็บต่าง ๆ เช่น โรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และโรคมะเร็ง เป็นต้น การมีส่วนร่วมในการผลิตสื่อ สื่อท้องถิ่นเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นผู้ผลิตเนื้อหาด้านสุขภาพ อาทิ สถานีวิทยุชุมชนหรือสถานีวิทยุกระจายเสียงคลื่นหลักเปิดโอกาสให้หน่วยงานภาครัฐสามารถดำเนินรายการในรูปแบบของตนเองได้ตามวันและเวลาที่กำหนด เช่น สถานีวิทยุนครพิงค์ล้านนาเรดิโอ สันกำแพง ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 87.75 เมกะเฮิร์ตซ์ จังหวัดเชียงใหม่ และสถานีวิทยุคนพิชฌุโลก ระบบเอฟเอ็ม ความถี่ 93.25 เมกะเฮิร์ตซ์ จังหวัดพิจญุโลกสถานวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดเชียงใหม่ หนังสือพิมพ์ประชาชาติ เปิดโอกาสให้หน่วยงานหรือผู้ที่สนใจที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพสามารถเขียนข่าวเกี่ยวกับสุขภาพลงเผยแพร่ในหนังสือพิมพ์

ท้องถิ่นได้

ผลการวิจัยในประเด็นการสื่อสารชุมชน ในฐานะพื้นที่การสื่อสาร สอดคล้องกับแนวคิดของ กัจจกร หลุยยะพงศ์^[6] ที่ว่า เครือข่ายการสื่อสาร เป็นแนวคิดที่สนใจ โครงสร้างและหน้าที่ของการเชื่อมโยงการสื่อสารของบุคคลในกลุ่มหรือในชุมชน เป็นการสื่อสารแบบบนลงล่าง กล่าวคือ วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก เป็นสถานีในกำกับของกรมประชาสัมพันธ์ ซึ่งเป็นหน่วยงานของภาครัฐ การกำหนดนโยบายการดำเนินงานต่าง ๆ กรมประชาสัมพันธ์เป็นผู้กำหนดนโยบาย และมอบหมายให้วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก หรือสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย ปฏิบัติตาม ข้อดีของการอยู่ในกำกับของรัฐ คือ มีโครงสร้างการดำเนินงานที่ชัดเจน และมักได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานภาครัฐ เนื่องจากเป็นหน่วยงานของภาครัฐเช่นเดียวกัน ส่วนข้อจำกัดคือ ขาดอิสรภาพทางความคิด เพราะถูกครอบงำทางความคิดจากส่วนกลาง การดำเนินงานที่ล่าช้าในบางขั้นตอน เพราะต้องแจ้งให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบตามลำดับ

2. บทบาทของสื่อท้องถิ่นในภาคเหนือ ในฐานะเป็นกลไกของการสื่อสารสุขภาพไปยังประชาชน

ผลการวิจัยในประเด็นบทบาททางสังคมของสื่อท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ เกสินี จุฑาวิจิตร^[5] ที่ว่า บทบาททางสังคมของสื่อท้องถิ่น ต้องเปิดโลกทัศน์ กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นพยายามเปิดโลกทัศน์ด้านสุขภาพของประชาชน โดยการนำเสนอรายการ สุขภาพที่มีความหลากหลาย พร้อมทั้งนำเสนอความรู้เกี่ยวกับสุขภาพใหม่ ๆ เช่น ภัยโรคตามฤดูกาล เป็นต้น

เพื่อกระตุ้นเตือนให้ประชาชน ได้เห็นถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพของตนเอง เพราะสังคมปัจจุบันโรคภัยต่าง ๆ อยู่รอบข้าง การเปิดโลกทัศน์ให้มองเรื่องสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ จึงเป็นสิ่งที่สื่อท้องถิ่นควรดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

ผลการวิจัยในประเด็นสื่อท้องถิ่น ในฐานะส่วนหนึ่งของโครงสร้างในระบบสังคม สอดคล้องกับแนวคิดของพีระ จิระโสภณ^[7] ที่ว่า สื่อท้องถิ่นมีบทบาทหน้าที่ในการสอดส่องดูแลและเฝ้าระวังให้กับสังคม กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นต้องคอยรายงานข่าวด้านสุขภาพที่เกิดขึ้นในชุมชน สื่อท้องถิ่น ทั้ง 5 ประเภท ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น และหอกระจายข่าวต่างนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพตามฤดูกาล เช่น การป้องกันโรคไข้เลือด การป้องกันยุงลายออกในฤดูฝน เป็นต้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เพื่อให้ชุมชนสามารถเตรียมพร้อมรับมือกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทั้งนี้ รูปแบบรายการที่นำเสนอมีทั้งการเขียนข่าว การเขียนบทความ การประชาสัมพันธ์ สารความรู้ นำเสนอผ่านสื่อท้องถิ่นต่าง ๆ ภายใต้ข้อจำกัดของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท

ผลการวิจัยในประเด็นบทบาท การกำหนดวาระด้านสุขภาพของสื่อมวลชนในสังคมไทย ไม่สอดคล้องกับแนวคิดของ ปาริชาติ สถาปิตานนท์^[8] ที่ว่า การกำหนดวาระและปัจจัยที่ผลักดันด้านประเด็นสุขภาพขึ้นสู่กระแสสังคมของสื่อท้องถิ่น กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นไม่ได้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพที่เป็นประเด็นใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อสังคม แต่สื่อท้องถิ่นนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสุขภาพเรื่องเดิม หรือเคยเกิดขึ้นแล้วใน

อดีต ซึ่งกลับมาเกิดซ้ำในปัจจุบัน เป็นการเตือนความทรงจำให้กับประชาชน สื่อท้องถิ่นไม่ได้มีส่วนในการผลักดันให้ประเด็นสุขภาพในท้องถิ่นจนเกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์วงกว้าง

3. ปัจจัยที่เป็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพในภาคเหนือ

ผลการวิจัยในประเด็นปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสารสอดคล้องกับผลการศึกษาของชุดมันต์ เหลืองทองคำ^[9] ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทด้านประชาสังคมของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวันจังหวัดเชียงใหม่ ที่ว่า ปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาเป็นสื่อด้านประชาสัมพันธ์นั้น คือ ความเข้าใจแนวคิดของการเป็นสื่อภาคประชาสังคมยังไม่เพียงพอ ต้นทุนการผลิตน้อย และการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีอิทธิพลทางการเมือง ความอยู่รอดทางธุรกิจ เป็นต้น กล่าวคือ การไม่เข้าใจในบทบาทหน้าที่ของสื่อส่งผลให้การดำเนินงานขาดประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันการแทรกแซงของการเมืองท้องถิ่น ส่งผลให้การดำเนินงานของสื่อท้องถิ่นขาดเสถียรภาพ

ผลการวิจัยในประเด็นการพัฒนาการดำเนินงานหอกระจายข่าว สอดคล้องกับผลการศึกษาของเกสรินทร์ โชคเพิ่มพูน และวิเชียร ก่อกิจกุล^[10] ที่ว่า ด้านผู้ดำเนินรายการ/นักจัดรายการ ในอุดมคติของผู้ฟังคืออยากให้มีผู้จัดรายการมืออาชีพ และสามารถสื่อสารข้อมูลต่าง ๆ ได้ดีอย่างเข้าใจ นอกจากนี้ควรมีการอบรมและพัฒนา นักจัดรายการให้ได้มาตรฐาน และขยายเสถียรภาพ เพื่อให้ประชาชนได้รับข้อมูลโดยทั่วถึงและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ทั่วกัน กล่าวคือ การดำเนินงานหอกระจายข่าวในภาคเหนือยังประสบปัญหาและอุปสรรค

ในการดำเนินงาน คือ ผู้นำชุมชนหรือผู้ใหญ่บ้านยังขาดทักษะในการสื่อสาร การนำเสนอ ยังเป็นการพูดตามเอกสารที่ได้จากทางราชการ ขาดการคิดวิเคราะห์เนื้อหาของเอกสารก่อนนำเสนอผ่านหอกระจายข่าว

4. ความพึงพอใจและความคาดหวังของประชาชนในภาคเหนือที่มีต่อสื่อท้องถิ่นและเนื้อหาสารเพื่อการสื่อสารสุขภาพ

ผลการวิจัยในประเด็นความพึงพอใจต่อหน้าที่ของสื่อท้องถิ่น สอดคล้องกับแนวคิดของยุบล เบ็ญจรงค์กิจ^[11] ที่ว่า หน้าที่ของสื่อท้องถิ่นคือ เสนอข่าว (information) เพื่อตอบสนองความต้องการของมนุษย์ที่ต้องการรับรู้ข่าวสารความเป็นไปของสังคม กล่าวคือ สื่อท้องถิ่นในภาคเหนือทำหน้าที่ในการนำเสนอข่าวที่เกิดขึ้นในท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นข่าวเกี่ยวกับสถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การศึกษาและสุขภาพ โดยรูปแบบการนำเสนอข่าวจะแตกต่างกันออกไปตามประเภทของสื่อท้องถิ่น ซึ่งข่าวที่นำเสนอจะเป็นข่าวที่เกี่ยวข้องกับชุมชน ทำให้ชุมชนท้องถิ่นให้ความสนใจเป็นอย่างมาก

ผลการวิจัยในประเด็นการใช้ประโยชน์จากสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย สอดคล้องกับผลการศึกษาของบัวผืน โตทรัพย์^[12] ซึ่งศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเปิดรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุกระจายเสียง แห่งประเทศไทยจังหวัดสุราษฎร์ธานี เอฟ.เอ็ม. 89.75 เมกะเฮิร์ตซ์ ที่ว่า การใช้ประโยชน์เพื่อความบันเทิงและความเพลิดเพลิน กล่าวคือ สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดพิษณุโลก ได้มีการสำรวจความพึงพอใจและการ

ใช้ประโยชน์ของกลุ่มผู้ฟัง โดยการโทรศัพท์สอบถามผู้ฟังโดยตรง พบว่า สาเหตุที่เลือกเปิดรับรายการของสถานีฯ เนื่องจากมีทั้งสาระ ความรู้สามารถนำไปใช้ได้จริงทั้งต่อตนเองและญาติที่ป่วยเป็นโรคเบาหวาน โรคความดันโลหิตสูง และการออกกำลังกาย นอกจากนี้ได้สาระความรู้แล้ว ยังได้รับความบันเทิง สามารถผ่อนคลายจากความเครียดจากการทำงานได้

5. แนวทางที่พึงประสงค์ในการใช้สื่อท้องถิ่นเพื่อการสื่อสารสุขภาพในชนบทภาคเหนือให้เกิดประโยชน์สูงสุด

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยในประเด็นความรู้ด้านสุขภาพอนามัยที่พึงประสงค์ พบว่า สื่อท้องถิ่นควรนำเสนอความรู้ในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความรู้เรื่องการรับประทานอาหารที่นำไปสู่โรคต่าง ๆ ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บ สาเหตุ การป้องกัน และผลกระทบ ความรู้เรื่องการดูแลสุขภาพในประเด็นต่าง ๆ เช่น การออกกำลังกาย การรับประทานอาหาร เป็นต้น ความรู้เรื่องยารักษาโรค ความรู้เท่าทันยาสมุนไพร การโฆษณาชวนเชื่อของยาสมุนไพรจากสื่อต่าง ๆ ความรู้เพื่อให้รู้เท่าทันยา เครื่องดื่ม หรือสมุนไพรราคาแพงที่มีการโฆษณาทางสื่อต่าง ๆ ว่าสามารถรักษาโรคได้จริง ความรู้เรื่องครอบครัว การดูแลสมาชิกในครอบครัว ความรู้เรื่องโรคภัยไข้เจ็บตามฤดูกาล และความรู้เรื่องโรคอุบัติใหม่ทั้งนี้ ความรู้ดังกล่าวล้วนเป็นองค์ความรู้ที่ชัดเจน (explicit knowledge) สามารถหาข้อมูลได้จากเอกสารต่าง ๆ สื่อท้องถิ่นสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย ดังนั้น เนื้อหาด้านสุขภาพอนามัยดังกล่าวจึงควรนำเสนออย่างต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเห็นความสำคัญในการเปิดรับข้อมูลสุขภาพดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

1.1 ผลการวิจัย พบว่า สื่อท้องถิ่นมีศักยภาพในการสื่อสารสุขภาพ แต่มีอุปสรรคในการสื่อสารสุขภาพ ด้านขาดงบประมาณในการดำเนินงาน ส่งผลให้การดำเนินงานไม่มีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาอาจทำได้ โดยการที่ภาครัฐบาลเข้าไปช่วยเหลือจัดสรรงบประมาณที่แน่นอนให้กับสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภทตามความเหมาะสม

1.2 ผลการวิจัย พบว่า ผู้เปิดรับสารของสื่อบางประเภทลดจำนวนลงอย่างเห็นได้ชัด ได้แก่ วิทยุกระจายเสียงคลื่น การแก้ไขปัญหาก็ทำได้ โดยการนำสื่อใหม่ เช่น เฟซบุ๊ก เป็นต้น เข้ามาช่วยในการนำเสนอการออกอากาศสดผ่านเฟซบุ๊ก เพื่อดึงดูดความสนใจเพิ่มมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการสื่อสารสุขภาพของสื่อท้องถิ่นแต่ละประเภท อาทิ หนังสือพิมพ์ท้องถิ่น วิทยุกระจายเสียงคลื่นหลัก วิทยุชุมชน เคเบิลทีวีท้องถิ่น และหอกระจายข่าว เพื่อแสวงหาสื่อท้องถิ่นที่สามารถนำเสนอข้อมูลด้านสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิในเชิงลึก

การปกป้องจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยเรื่องดังกล่าวได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดนครราชสีมา รหัส KHE 2017-055 เมื่อวันที่ 29 ธันวาคม 2560 ทั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้ชี้แจง

วัตถุประสงค์การวิจัยและอธิบายให้กลุ่มตัวอย่างทราบด้วยตนเอง เพื่อให้การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมเป็นไปด้วยความเข้าใจและเต็มใจอย่างแท้จริง ซึ่งข้อมูลที่ได้จะปกปิดเป็นความลับ โดยข้อมูลจะเผยแพร่ออกไปในลักษณะภาพรวมเท่านั้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการขออนุญาตในการเก็บข้อมูล และเจ้าของข้อมูลยินยอมให้ข้อมูลด้วยความสมัครใจ หากกลุ่มตัวอย่างเปลี่ยนใจในระหว่างการดำเนินการ สามารถหยุดการดำเนินการและถอนตัวได้ตลอดเวลาโดยไม่มีผลกระทบใด ๆ ต่อตนเองทั้งสิ้น

เอกสารอ้างอิง

- [1] ประเวศ วะสี. สุขภาพในฐานะอุดมการณ์ของมนุษย์. พิมพ์ครั้งที่ 3. นนทบุรี : สำนักงานปฏิรูปสุขภาพ สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข; 2543.
- [2] Ratzan, S. C. Health Communication : Challenges for the 21st Century. American Behavioral Scientist. 1994; 38(2) : 197 – 380.
- [3] ดวงพร คำณูวัฒน์ วาสนา จันทร์สว่าง และมณฑา โมพิ. การดำเนินงานหอกระจายข่าวที่สนองตอบความต้องการของชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.); 2549.
- [4] สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์. สถิติสาธารณสุขประจำปี พ.ศ.2558. กรุงเทพฯ : สามเจริญพาณิชย์; 2559.
- [5] เกศินี จุฑาวิจิตร. การสื่อสารเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม; 2548.
- [6] กำจร หลุยยะพงศ์. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และการสื่อสาร หน่วยที่ 10. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย - สุโขทัยธรรมาธิราช; 2557.
- [7] พิระ จิรโสภณ. ประมวลสาระชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และการสื่อสาร หน่วยที่ 12. นนทบุรี : มหาวิทยาลัย - สุโขทัยธรรมาธิราช; 2557.
- [8] ปาริชาติ สถาปิตานนท์. การสื่อสารสุขภาพ ศักยภาพของสื่อมวลชนในการสร้างเสริมสุขภาพ. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์; 2546.
- [9] ชูติมันต์ เหลืองทองคำ. บทบาทด้านประชาสัมพันธ์ของหนังสือพิมพ์ท้องถิ่นรายวัน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารนิติศาสตร์ปริทัศน์. 2556 : 58 – 76.
- [10] เกศรินทร์ โชคเพิ่มพูน และ วิเชียร ก่อกิจกุล. แนวทางการบริหารจัดการหอกระจายข่าวแบบมีส่วนร่วมของประชาชน ตำบลมะเกลือใหม่ อำเภอสูงเนิน จังหวัดนครราชสีมา. วารสารชุมชนวิจัย. 2561; 12(1) (มกราคม – เมษายน 2561) : 29 – 41.
- [11] ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. การวิเคราะห์ผู้รับสาร. กรุงเทพฯ : ที.พี. พรินท์; 2542.
- [12] บัณฑิต โดทรัพย์. พฤติกรรมการเปิดรับฟังและความพึงพอใจของผู้ฟังที่มีต่อสถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย จังหวัดสุราษฎร์ธานี เอฟ. เอ็ม. 89.75 เมกะเฮิร์ตซ์. วารสารนิเทศศาสตร์ธุรกิจบัณฑิต. 2559; 10(2) : 177 – 203.